

atenssoorten.
het springen
en den nek

onuitputtelijk
hij zich op
in zijn volle
in boomtak in
en het gebel-
in zijn sprong
g op die plek
oren gespiest,
van bemerkt
met zijn half
alumer ligt.
t onder hem
in springt hij
te missen op
end, dood, of
moordt het.
er niet, zoo
nachts rond.
op den buik
prool, richt
op, werpt zich
is meer dan
gend hier op
t zijn nagels
het te om-
of de keel
leerst het
vreet de in-
le lichaams-
ders, op. Het
buit is hem
spoedig, dan
t vermoorde
taaltijd, altijd
eds zijn voor-
ter reeds tot
ij niets meer

a vier of vijf
dig zijn weg
op de loer.
penstal, dan
forst zooveel
jaar 1813 te
gehoort
teer 40 scha-
den zomer
thalerbergen
in geiten ver-
hij dikwijls
mensch laat
th gevangen
getroffen, is

OGENRIJK.

idheid.

and aan de
nkel aldaar.
is van Amstel
oefenaar te

Kerk.
Gameren (cl.
Issekerie), G.
van der Veer
Minnaertje.
rk.

Koudekerk, B.
den Boer te
in Zoo.
obius du Sart
Vehake te

est, G. E. K.
n, G. J. van
en Dood-
ag te Noord-
even, cand. te
um. — Bree-
n. — Drunch-
de en Nieuw-
me. — Ouit-
Langeweer,
s. Larouder te
cl. Kampen),
ac. Soethoud
den Rijn.
L. Kalkman te
Den Andel.
arm (Wij),
rion. — Elio-
Ter Aar. —
crinceden. —
Hoofddorp. —

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

te Holten. —
delle te Min-
J. Jurema,
F. Hapsels te
ham. — Res-
Rottterdam —
A. Renier te
ep. St. War-
J. J. C. van
nd. — Den
s. Pernis (cl.
is te Biese-
belt te Hoe-

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentien aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 8 Juli 1888. N°. 550.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden /1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandlaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentien: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlangingen 10 Cent per regel.

Opgevaaren ten hemel

ACHTTIENDE ZONDAGSOPDEELING.

IV. (Slot.)

Indien gij dan met Christus opgeweld zijt, zoo zoekt de diagen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods.
Col. 3:1.

De belijdenis onzer kerken laat dus niets aan duidelijkheid te wenschen over. Op grond der Heilige Schrift gelooven en verkondigen we: ten 1°, dat Christus in zijn menschelijke natuur, door opvaren, van deze aarde naar den hemel verplaatst is; en wel verplaatst in zulk een eigenlijken zin, dat zijn lichaam voor zijn hemelvaart niet in den hemel maar wel op aarde, en omgekeerd na zijn hemelvaart niet meer op aarde, maar alsnu in den hemel moet gezocht. Belijden en verkondigen we: ten 2°, dat hij, in dien hemel vertoevende, alsnu geen gemeenschap meer met de zijnen op aarde onderhoudt naar zijn menschelijke natuur, maar altoos met hen is en blijft naar zijn goddelijke natuur. En belijden we en verkondigen: ten 3°, dat desniettemin deze gemeenschap een gemeenschap van den éénen Middelaar is, overmits deze werkingen van boven uitgaan van Hem, die eeuwighijk Gods Zoon is, maar in éénheid des Persoons onze natuur aannam en nog beëit.

Thans echter komt de Catechismus, naar zijn practischen aanleg, in Vraag 49, nog op een vierde punt, t. w. wat deze hemelvaart Christi ons als vrucht in den schoot werpt.

Onderscheid hier wel. De Catechismus spreekt hiermee nog volstrekt niet van de vrucht die ons toekomt uit het werk Christi in den hemel, maar nog alleen van zijn zijn in den hemel voor ons.

Van zijn werk zal eerst de volgende Zondagsafdeeling handelen, als we toekomen aan het zittende ter rechterhand Gods. Dan eerst zal er gehandeld worden van wat Christus in den hemel doet, om werkingen naar de aarde op de zijnen te laten uitgaan en zijn kerk in stand te houden. Hier daarentegen in de 18e Zondagsafdeeling is nog uitsluitend sprake van het opvaren naar en zijn in den hemel, en van de betekenis die deze aanwezigheid van Christus in den hemel, ook afgezien van zijn werkingen, voor ons heeft.

Ook al deed Christus in den hemel niets, dan nog zou zijn aanwezigheid in den hemel voor ons een zeer hooge betekenis hebben, en wel, naar luid van den Catechismus, in drielei opzicht: 1°, omdat reeds zijn enkele, bloote aanwezigheid ons bij God goed moete doen; 2°, omdat hij daar niet aanwezig kan zijn, zonder de profetie in zich te dragen, dat wij ook eens bij hem komen zullen; en 3°, omdat zijn aanwezigheid in den hemel ons de sterkste prikkel is tegen te groote aardschgezindheid.

Ook niet dit keurig antwoord bevinden we ons dus weer midden in de heerlijke trekkingen en werkingen van de mystieke unie, die Christus als het hoofd en ons als de leden van zijn mystiek lichaam saambindt.

Een eerste vrucht van deze mystieke unie is, dat God ons in hem rekt. Een latere vrucht zal zijn, dat hij ons naar zich conformert. Maar de vrucht, waaraan we nu toe zijn, is, dat deze mystieke unie

onze positie tegenover den hemel en de aarde geheel omzet en verandert.

Hoed u, als ge naar de vrucht van een heilsteit vraagt, toch altoos zeer eng en nauw aan dat feit zelf. De hemelvaart is een verplaatsing van de aarde naar den hemel. Alzoo moet haar vrucht ook voor u uw betrekking van dien hemel en die aarde raken.

Van nature is die positie, waarin ge tegenover hemel en aarde staat, voor u een zeer ongunstige. Voor dien hemel donkere wolken; die hemel zeer verre; in dien hemel al uw zonden bekend; en uit dien hemel het oordeel en de doem u beïdende. En daarentegen op aarde een trekken van uw natuur naar heer genietingen; een u thuis gevoelen in haar levenskring; een besef alsof die aarde door haar macht u tegenover den toorn des hemels veilig kon stellen.

Een door en door onware en valsche verhouding dus, en die ge toch in uw eigen verleden en bij duizenden om u heen, nog telkens kunt opmerken. Schuw en schuchter om van den hemel te spreken, en gul en het hart open als ge de heerlijkheden der aarde uitstelt. Van die aarde altoos vol, aan dien hemel liest niet denkend. Thuis hier en vreemdeling daarboven. Sterk door de bekoring der wereld getrokken en voor de bekoring van het Jeruzalem dat in den hemel bij God is, onaandoenlijk. En wat het ergst is, niet goed met dien God die uw zonde scherp veroordeelt; en vaak al te goed met uw medemenschen die gezondigd heeft als gij; uw lotgenoot.

Een zeer verlagende toestand derhalve. Immers, ook al staan we er zoo in ons hart aan toe, daarom weten we toch zeer wel, dat het zoo niet deugt; dat het heel anders moest zijn; dat in den hemel onze adel en op aarde onze schande geboren is; en dat, hoe meer de aarde ons assimileert en we minder geassimileerd worden door den hemel, we des te dieper ontinken aan onzen oorsprong, aan ons wezen en aan onze bestemming.

Vandaar dat soms door deze donkere schaduw de lichtstraal van een stil gebed schiet, en we soms, o, zoo vurig wenschen konden, anders te bestaan; er anders aan toe te zijn; niet zoo door die aarde en meer door den hemel geboeid te worden; daar meer thuis, hier meer vreemdelingen te zijn.

En zie, nu zegt de Catechismus zoo verrukkelijk schoon, dat op die bede Jezus' hemelvaart u de verhooring brengt; want dat het feit zelf van Jezus' aanwezigheid, (niet op aarde, maar) in den hemel; en wel zijn aanwezigheid in den hemel, nadat hij op aarde geweest is; juist het u van God geboden middel is, om uw positie tegenover hemel en aarde op de gewenschte wijze om te zetten, en u dien hemel bevriend en die aarde tegen te maken.

Als dan ook de Catechismus als eerste vrucht van Jezus' hemelvaart noemt, „dat hij in den hemel voor het aangezicht zijns Vaders onze Voorspreker is“, dan moet ge wel oppassen om niet terug te vallen in Vraag 31, waarin o.m. Christus' priesterlijk ambt, en dus ook zijn voorbedingde, besproken is.

Hier toch moet niet, gelijk daar, gehandeld van de acte zijner intreding voor ons als onze Advocaat en Pleitbezorger, maar moet gelet op het feit van zijn aanwezigheid in den hemel, waardoor hij van zelf ons ten goede bij het Eeuwige Wezen is.

Dit diepe immers belijden al Gods kinderen op grond van Schriftopenbaring en zielservaring, dat ze hunne zijds in hun verzuchtingen en gebeden tot het Eeuwige Wezen niet anders kunnen doordringen, dan door hun gedachten saam te vegen in de aanschouwing van den Middelaar; om alzoo in „het Beeld des Vaders“ den Vader zelf te aanschouwen. Maar dan ook omgekeerd, dat ze weten en ervaren, hoe dat Eeuwige Wezen zijnerzijds ook hen niet anders meer dan in dien Eénig Geliefde aanschouwt, en hoe, telkens als de Majesteit des Heeren tegen onze Zonde zou uitstralen, altoos die Middelaar tusschen Hem en ons schuilt, om het brandpunt te wezen, waarin de uitgangen des Vaders naar ons en de uitgangen van ons hart naar den Vader saamvallen.

Zoo is de schrik weg. Weg de vreeze. En de volmaakte liefde sluit al wat afstoot en verwijderen kon buiten.

Het groote beletsel, om vriendelijk aan den hemel te denken, om met ruste naar den hemel op te zien, en zonder verschrikking gemeenschap met dien hemel te zoeken, nam Jezus door zijn aanwezigheid in den hemel dus weg.

Zoolang het nog was, God daarboven in den hemel en wij hier op aarde, was er strijd, schrik en wegvlieding. Nu, nu de Middelaar, in onze natuur, in dien hemel voor het aangezicht zijns Vaders staat, nu is reeds zijn enkele aanwezigheid in den hemel voor ons een bedekking tegen den stormwind van Gods toorn, een opheffing van den strijd, een oorzak van ruste en van vrede.

Doch daarbij blijft het niet. De Catechismus wijst nog op een tweede vrucht, die 's Heeren hemelvaart ons toebrengt, eveneens reeds enkel door zijn aanwezigheid in den hemel. „Zijn vleesch toch,“ twelk ons vleesch is, verstrekt ons tot een zeker pand, dat hij als het Hoofd, ons, als zijn lidmaten, ook tot zich zal nemen.“

Ook dit moet streng genomen.

Wat toch maakt, dat we in den regel zulk een sterke aantrekkelijkheid naar de aarde en zulk een geheimzinnige vreeze voor den hemel koesteren? Immers het feit van den dood. Het feit dat onze weg naar dien hemel gaat door uiteenscheuring van ons wezen. En dat wel onze ziel in kan gaan, maar dat al het zichtbare, al het tastbare, al het werkelijke om dien hemel moet prijsgegeven. Zoo ontstaat de indruk, alsof de hemel wel voor onze ziel, maar niet voor onzen geheelen persoon, niet voor onzen geheelen mens, maar voor onzen geest, een levenswereld aanbiedt, en komen we dus voor de keus te staan tusschen een aarde waarop we naar ziel en lichaam leven kunnen, en een hemel die de helft van ons wezen afsnijdt.

Nu echter, door Jezus' hemelvaart, wordt dit op eenmaal anders. Hij droeg onze menschelijke natuur naar ziel en lichaam ten hemel in. Hij droeg ze ten hemel in zonder dood. Uit dit feit nu volgt met stellige zekerheid, dat de hemel niet alleen een levenswereld voor een afgescheiden ziel oplevert, maar wel terdege ook een levenswereld heeft voor onzen geheelen mens, voor onze geheele persoonlijkheid, voor onze ongedeelde natuur naar ziel en lichaam beide.

Hierdoor vervalt derhalve de vroegere tegenstelling. Niet langer blijft het, een aarde voor heel mijn menschelijke natuur, en een hemel alleen maar voor mijn ziel. Neen, het wordt nu, én op aarde én in

dien hemel een levenswereld voor ziel en lichaam beide. En als we dan nu die beide levenswerelden vergelijken, en denken eenerzijds aan die aarde, waarop wij met onze ziel zoo schriklijk tobben en met ons lichaam zoo vaak kwijnen, en dien hemel, waarin Jezus naar de ziel heerlijk bloeit en naar het lichaam schittert in glorie, dan is al de voorkeur aan de aarde ontnomen en op den hemel overgedragen; mits slechts die hemel ook voor ons kan zijn.

En ook hiervoor nu biedt Christus' hemelvaart ons het zekere pand. Immers er bestaat een mystieke unie, Hoofd en leden zijn organisch één. Ze zijn niet daadwerkelijk te scheiden. En zoo is dan Christus' zijn in den hemel naar lichaam en ziel voor ons de stellige profetie, dat ook wij in dien hemel naar lichaam en ziel zijn zullen.

En zoo komen we vanzelf op de derde vrucht, aldus door den Heideberger omschreven: „dat hij ons zijnen Geest als een tegenpand zendt, door welks kracht wij zoeken wat daarboven is, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods, en niet wat op de aarde is.“

Pand en tegenpand zijn hier ontleend aan twee scheiende vrienden, die als teeken van wederzijdsche trouw elkander over en weer bij het scheiden iets meegeven of nazinden. En zoo nu stelt de Catechismus het voor, alsof wij den Christus bij zijn hemelvaart ons vleesch meegeven naar den hemel, en dat hij ons zijn Geest nazond. Ons vleesch het pand dat hij van ons meenam; de Geest het tegenpand dat wij van hem ontvingen. Ook hier mag bij de bespreking van den Geest dus niet de fout begaan om te vervallen in Vraag 31, waar over de krachten en gaven des Heiligen Geestes, die hij ons zendt en in ons uitstort, zal worden gehandeld. Al wat hier te bespreken is, is de uitstorting van den Heiligen Geest op den Pinksterdag. Hierop toch en hierop alleen doelt dit antwoord, gelijk ten overvloede blijkt uit de verwijzing naar Hand. 2:34.

Bedoeld is hier dus niet de persoonlijke schenking van den Heiligen Geest aan de enkelen, maar het uitdienen van den Heiligen Geest in de kerk van Christus, in heel het lichaam. In Jesaja 63:11 heet het: „Die zijn Heiligen Geest in hun midden stelde“, wat daar zag op de heilige tegenwoordigheid Gods, op het verzoendeksel tusschen de cherubijnen, en dus nog slechts profetie was van de inwoning des Heiligen Geestes in het lichaam der geloovigen.

Maar nu met den Pinksterdag heeft ook deze uitstorting van den Heiligen Geest in het mystiek lichaam Christi plaats gegrepen. De Heilige Geest woont thans in dit mystieke lichaam als de levensgeest in, gelijk het Avondmaalsformulier zoo juist zegt: „door éénen Geest die in hem als het Hoofd en in ons als zijn lichaam inwoont“, vereenigd.

Ware het anders bedoeld, dan zou er alleen troost in liggen voor hen, die ook persoonlijk reeds werkingen des Heiligen Geestes ondervinden, en dan nog wel alleen in die oogenblikken, waarin zij deze werkingen ervoeren. Nu daarentegen nu bedoeld is, de inwoning van den Heiligen Geest niet in de enkelen, maar in het mystieke lichaam, nu is deze inwoning een derde vrucht van Jezus' hemelvaart, die strekt om ons den hemel minder vreemd te doen

zijn en ons op de aarde minder thuis te doen wezen.

Nu toch bewerkt ons niet langer alleen meer de publieke opinie, de geest der aarde d. i. de geest die in de wereld inwoont, maar werkt ook op ons het verborgen oordeel van den hemel, d. i. de Geest die in het mystieke lichaam Christi inwoont. Dit temperert voor ons de macht van verleiding en de aantrekkelijkheid die van de wereld uitgaat. Het maakt ons tegenover de aarde vrijer, en bindt ons sterker aan de levenswereld die in den hemel bij Christus is.

En zoo is dan de vrucht van Jezus' hemelvaart, gelijk de Catechismus die zoo precies en zoo keurig teekent, saam te vatten in deze ééne belijdenis, dat Jezus' aanwezigheid in den hemel wegneemt wat ons van den hemel deed terugschrikken; en ons integendeel naar dien hemel sterke trekkingen geeft; terwijl het omgekeerd ons vervreemdt van de aarde en op die aarde minder thuis doet gevoelen.

Denk u een gezin, van man, vrouw en kinderen, dat een tijdlang in ons vaderland leefde, maar waarvan het hoofd straks ons land verliet en naar Amerika overtoog, — zou het dan niet natuurlijk zijn, dat het voor vrouw en kinderen hier eenzaam en vreemd begon te worden; en dat ze omgekeerd met hun gedachten en verlangens zich in Amerika thuis maakten en ten leste hunkerden naar het oogenblik waarop vader hun schreef: „Komt nu allen tot mij over!“

En hoe zwak nu dit beeld ook zij, toch zegt het u eenigermate, wat hier de trekkingen der liefde voor den Eenig Dierbare is.

Hij was hier met de zijnen. Hij woonde hier met zijn kerk op aarde. Maar nu verliet hij ons. Hij vertrok naar het beter vaderland. Hij voer op naar den hemel, is het dan niet natuurlijk, dat het met zijn heengaan voor ons thans leeg en vreemd en verlaten werd? En getuigt het niet tegen de liefde van ons hart, zoo we, nu hij daar ginds is, niet onwillekeurig verlangen, om ook van vaderland te mogen verwisselen, en weer te zijn waar ons Hoofd is?

En zoo spreekt dan in de vrucht van de hemelvaart Christi een allereerst trekken der verlatene liefde.

Vader, ik wil dat waar ik ben, ook zij bij mij zijn die Gij mij gegeven hebt!“

Zoo bidt de Christus.

En de kerke op aarde antwoordt: „Ik heb verlangen om onthouden te wezen en met Christus te zijn.“

KUUPER

„Vergeet geene van zijne weldaden.“

Loof den Heere, mijne ziel en vergeet geene van zijne weldaden. (Ps. 103: 2).

Het is zoo gemakkelijk gezegd, en zoo licht gedaan: „Vergeet nooit den van zijn weldadigheden, vergeet ze niet, 't is God die ze u bewees!“

En toch, wat komt er van het herdenken van Gods trouw in ons leven, wat onder ons zingen, wat onder ons bidden vaak terecht!

Zoo soms, als we, bij een nieuwen mijpaal van ons leven aangekomen, ons nederzetten om den weg te herdenken, dien we aflieten, is er zin en behoefte in ons hart, om ons althans de groote uitdredingen van ons leven weer te binnen te brengen.

doet degenen, die buiten zijn, lasteren en wat is dat niet verschrikkelijk!

6. Ook deugt het kaartspel niet, omdat het eenstemmig gevoelen der kerk daartegen is. Van oude tijden af hebben daartegen geijverd in hunne schriften Clemens Alexandrinus, Augustinus, Chrysostomus, onder de latere schrijvers: Calvinus, Danaeus, Mercerus, Junius, Rivet. Ook Wittewrongel, Saldenus, Amesius Telling, De Raad. Die in hun tijd ijverde voor de sake Gods hun werk gemaakt hebben, om het kaartspelen tegen te spreken. Waarom wij ook naar het bevel van Christus en Paulus allen, die zich niet deze navolgende zonden besmet weten, vermanen van de tafel des Heeren zich te onthouden en verkondigen hun, dat ze geen deel in het rijk van Christus hebben, als daat zijn alle... spelers... die, zoolang zij daarbij blijven, aangezegd worden, dat zij zich dier spijze, welke Christus zijnen geloovigen verordend heeft, zullen onthouden, opdat hun gericht en verdoemenis niet des te zwaarder worde.

7. En wie kan optellen, ten blijk, dat het kaartspel een zonde is, die belsch en duivelsch is, om welke de toorn Gods komt over zijne boesemars, alle gruwelen, die dit spel, zoo geliefd bij den vleeschelijken mensch, verzeilen en volgen: tijverdien, geldverkwinst, onrechtvaardige handel, gekijf, vloeken, lasteren, droefheid, ongenoegen, onverzadelijke verhitling en rotte verslaaftheid aan het spel, kijvagen, doodslagen enz.?

De GAAY FORTMAN.

Is het kaartspel ongeoorloofd?

III.

Wij luisteren nog eenigen tijd naar de rede van Ds. De Frein.

„Op dien grond zeg ik,“ zoo ging hij voort, „dat, aangezien het lot de eerste directie in dit spel heeft, het zeer gruwelijk is, de Heilige majesteit te veraken, en zijne bijzondere bestellingen te beproeven en te misbruiken joksgewijze en tot een schending tijdverdrif door eene daad, die volgens het Woord maar tepasakomen moet in zaken van geschil en die van gewicht zijn.“

3. Te meer, omdat het lot, dat in dit spel de eerste en voornaamste directie heeft, in zijn eigen aard in zich sluit een ingewikkeld gebed tot God, om van Hem te weten, wat ons door geen anderen weg kan geopenbaard worden. Wie zijt gij, o mensch, die zeggen durft, dat het u vrij staat om uw vermaak en om tijdverdrif, zonder eerbied, tot den Heere te komen met het eene of het andere gebed?

4. Te meer naardien het lot gebruikt wordt buiten eenigen dringenden nood in een zaak, die zeer gering en nietig is. Wat is toch het kaartspelen anders? Gods uitspraak door een lot te verwachten mag niet geschieden dan in gevallen van de hoogste en uiterste aangelegenheid. Zegt niet Salomo: „Het lot doet de geschillen ophouden en maakt scheiding tusschen de machten?“ Maar wat

gewicht heeft dit spel, of wat geschil heeft hier plaats tot welks vereffening het lot dient?

Maar behalve deze redenen, afgeleid van het misbruik des lots in dit spel, zoo overweegt nog andere redenen, waarom dit schending bedrijft, het kaartspelen, onder de belijders van de Gereformeerde leer niet genoemd behoort te worden.

1. Het kaartspel heeft van den duivel en de heidenen zijnen oorsprong en zijne afkomst. Mercurius, de heidensche afgod, zeggen sommigen, heeft het ingezet, die daarom zichzelf op de kaart liet afschilderen, opdat de spelers in het begin des spels, hetzij door de kaart te kussen, of eenigen wijn te zijner eere uit te storten, hem zonden offeranden doen.

De Christenen hebben dat beeld wel veranderd door het afbeeldsel van eenen koning, eenen koning of eenen schildknaap in de plaats te stellen, doch zooverre zij dit spel spelen hebben zij gemeenschap aan den heidenschen gruwel en dat hun zondig bedrijft. Bedenkt eens, of dit aan Christenen betaamt en voegt, die door de Hervormde leer en hare belijdenis het heidendom hebben afgezworen? David zeiden: „De smarten dergenen, die eenen anderen God befiggen, zullen vernemingsgruldig worden, ik zal hunne drankofferen van bloed niet offeren en hunne namen op mijne lippen niet nemen.“

2. Hoort eens andere reden: het kaartspel is een vuil en zondig werk, omdat een, die Christus belijdt en erkent zijnen Heer te zijn, niet vernag iets te doen, als waarover het hem vrijstaat de goddelijke hulpe en genade te verzoeken. De apostel Paulus zegt, dat alles wordt gevald door het Woord Gods en door het gebed. Maar

wat kaartspeler is er, die om een zegen over zijn spel God zoude durven smeecken?

3. Bedenkt eens, hoe nutteloos en gevaarlijk bedrijft het kaartspel is: ik zegge nutteloos en zonder vrucht. Moet niet al wat een zedelijk schepel, de mensch, doet, hem naar ziel of lichaam eenigzins voordeelig zijn? Immers, wij weten, dat degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede! Maar wat nut of voordeel is er te vinden in het kaartspel?

Niet alleen is het kaartspel zonder nut en voordeel, maar zeer gevaarlijk, en daarom schadelijk en schandelijk. Ik vraag u, en beantwoord het eens, als de Heere uw ziel kon opheffen, dat u wel zeker zal gebeuren, veel eerder licht dan gij wenscht, of gij wel zoudt willen gevonden worden, spelende met de kaart, en zoo sterfend?

4. Het spelen met de kaart deugt niet, omdat al zulke spelen, waar het lot in gebruikt — ik zegge liever — misbruikt wordt bij alle civiele rechten verboden zijn, zelfs zooverre, dat iemand, zijn geld door spelen verloren hebbende, daarover in rechten niet mag betrokken worden en niet behoefte te betalen, ofschoon hij zijn geld door spel verloren heeft; ja hij, die verloren heeft en eijne erven kunnen en mogen het uitgekeerde geld, door spel verloren, wederom eischen, al was het na verloop van vele jaren.

5. En of dit om dezes spels ongeoorloofde hun te bewijzen niet genoeg was, doe ik er bij, dat het kaartspelen een werk is vol aanstoot en dat op eene ongevoelige wijze veel ergernissen geeft. Het bedroeft de godzaligen, die voor God te leven hun geluk achten; en het

allen, die welk blij-

omorgen
TH DE
in den
97 jaren

het volk

waters.

ng, ons be-
tum te zet-
bij het over-
oon HEN-
ken dank-
genoot.

VERKERIJ,
DAM.

En wat is dan de eerste uitwerking van deze overdenking bij Gods kind? Is het niet, dat hij schrikt bij het opmerken, hoe hij tal zelve van wonderen uitredingen schiet geheel uit zijn geheugen had laten wegvloien?

Hij leeft nu weer terug in zijn verleden. Hij doorleeft nog eens met beving in het hart de bange stormen die hij is doorgekomen. En nu komt het hem weer voor den geest, hoe hij toen worstelde om redding, nauwelijks op redding meer hopen durfde, en toen eindelijk toch die redding kwam, danken kon met een innigheid, alsof hij althans deze weldadigheid zijns Gods nimmer, nimmer meer zou kunnen vergeten.

En toch nu hij er weer aan denkt, nu ontdekt hij tot zijn zelfbeschaming hoe er des niettemin twee, drie en meer jaren van zijn leven konden voorbijvliegen, dat hij er toch niet aan gedacht had, het toch uit zijn herdenking had laten wegglijpen, en den herhaalden dank voor de verleende genade schandelijk had verzuimd.

En dat niettegenstaande hij sinds zoo keer op keer Psalm 103 had gezongen, o, Dan heette het weer uit de volle borst: »Vergeet niet één van zijn weldadigheden!" en die dat zong, zong er zijn eigen oordeel in uit.

Helaas, zoo zijn wij, hulpeloze, koude, ongewoelige, zondige wezens.

God de Heere goed genoeg om te worden aangelopen in den dag der benauwdheid. Een heerlijk God om in den nood onze Redder te zijn. En, o, zoo gretig zijn vertroostend aangezicht gezocht, als de ziel in ons overstelpt is.

Maar als Hanna haar kind maar heeft, of Hiskia maar weer van ziekte gezond wordt, of Jonas maar weer uit het ingewand van het dier gered is, dan is het of het vergeten van Gods weldadigheden ons opzet en het niet herdenken van zijn trouw onze toelag was.

Ge zoudt zoo zeggen, zulk een angst had u zoo diep geroerd, zulk een wonderde redding u zoo machtig aangegrepen, dat het niet uit uw gedachtenis weg moest kunnen gaan. En toch, niet lang meer of heel andere dingen verdrongen de heugenis van de goedertierenheden des Heeren, en gij gingt in vergeetelheid van zijn liefde uw weg.

O, Dat gedachtevolle roepen: »Heere, als Gij mij zult hebben uitgered, zal ik uwer in eeuwigheid gedenken", het getuigt zoo tegen ons.

Ons innerlijk wezen staat zoo diep zelf beneden de gelofte, die over onze lippen kwam.

En dan viel er nu alleen nog maar sprake van die wonderde, machtige, aangrijpende weldadigheden des Heeren, die zoo schijnbaar onuitwisbaren indruk op ons hadden gemaakt, en die op de hoogtepunten van ons leven ons dan ook weer overstralen met haar lieflijken glans.

Maar in ons zingen lag veel meer.

We zongen: »Vergeet nooit één van zijn weldadigheden", en we voegden er nog bij: »Vergeet ze niet, het is God die ze u bewees!"

En nu nog eens de vraag: Wat is daarvan terecht gekomen?

Want er volgt ja: »Die al uw krankheden geneest", maar er gaat aan die herinnering van onze uitredingen uit nood en dood, nog iets heel anders vooraf.

»Vergeet", zingt de Psalmist, »geene van zijne weldaden", en dan volgt er onmiddellijk dit heel andere: »Die al uw ongerechtigheid vergeeft!"

En nu, het is zoo, die »genadige vergeving van onze zonden" heeft op ons een minderen indruk van weldadigheid gemaakt, maar waarom anders, dan omdat de nood onze ziel ons minder bang dan de angst voor doodsgevaar beklemd had.

Want op zich zelf voelt ge toch wel dat Gods weldadigheid in het »vergeven van al uw ongerechtigheid" nog veel machtiger was, dan in het redden van uw leven.

»Al uw ongerechtigheid", o, wie zal uitspreken, hoe hoog die berg onzer zonden opgestapeld lag, en wie spellen, wie gissen, hoe machtig, hoe wonderbaar het ontfermen was, dat ons al deze ongerechtigheid vergeven kon, en al onze zonde wewierp in de diepte der zeel! »Barmhartig en genadig is de Heere, lankmoedig en groot van goedertierenheid. Hij zal niet altoos twisten, noch eeuwiglijk den toorn behouden. Want zoover het Oosten is van het Westen, zoover doet Hij onze overtredingen van ons!"

En dan, de allergrootste weldadigheid des Heeren, is dat niet zijn liefde, waarmee deze Vader in de hemelen zijn verkorenen van eeuwigheid heeft gemind in den Geliefde?

En als Hij ook u dan deed komen tot de erfenis der vromen, wie de vreeze zijns naams bekoort, is dan niet juist daarin u een »weldadigheid" bewezen, die in lengte en breedte zeer verre alle andere »weldadigheid" uws Gods te boven gaat?

En toch, wie is er, die niet ook voor die weldadigheid den dank in zijn ziel vaak besterven liet, en ophield, ook daarvoor te danken? O, Dan genietten we wel in zijn heil, en we jubelen wel in ons kindrecht, maar zoo dat wij die vromen zijn, die ons nu aan ons heilgoed te goed doen, zoo maar niet er ons op verheffen.

Dan wordt het »kind zijn" ons gewoonte. Alsof het zoo bij ons hoorde. En alsof het ons niet uit louter barmhartigheid geschonken ware. En we vergeten hoe we hebben tegengestaan. Erger nog, hoe we tegen zoo oneindige liefde in toch den Heiligen Geest nog telkens bedroeven konden.

En zoo mag het toch niet zijn! Daarvoor veramt Gods volk aan rijkdom van genade. Waar het danken veramt, versterkt ook het diep besef der Eeuwige Liefde in ons binnenste.

De stomme lippen brengen een oordeel over onze ziel.

En daarom heeft de oude Psalmist zijn roepstem nog eens onder 's Heeren volk laten uitgaan, en het nu nog eens in de ziel doen dreunen, dat ze toch de weldadigheden huns Gods niet vergeten zouden.

En als ge in uw machteloosheid dan klaagt: »Niet één van zijn weldadigheden vergeten", dat kan ik niet, o, bidt dan, bidt dan niet en voor Gods volk om indachtigmakende genade ook voor de weldadigheden uws Heeren.

En wat weldadig ge ook vergeven moogt, vergeet die éne weldaad, dat Hij uw ziel uit den dood in het leven bracht, nooit.

KUYPER.

Amsterdam, 6 Juli, 1888.

Nu de Synode van Utrecht haar zittingen verdaagde in afwachting van den uitslag der Assensche Synode en de onderhandelingen, die, gelijk we hopen, zullen, uit de

besluiten der beide Synoden zullen voortvloeien, mag een woord van erkentelijkheid niet achterwege blijven voor de wijze, waarop de kerkelijke vergadering te Utrecht zich van haar taak gekweten heeft.

Kenmerkend was al aanstonds de werking op deze vergadering van alle stijfheid, deugtheid en hoogerwaardigheid. Van een poging om de Haagsche Synode in haar gemanieerde vormen, hooge titels en bureaucratischen stijl na te bootsen, viel geen zweem te ontdekken.

Het denkbeeld zelfs, dat men hier met een hooge kerkvergadering te doen had, kwam niet op. Dit hiërarchisme in de beschouwing en aangenomen titels schitterde door volstrekte afwezigheid. Er werd beslist en gevoeld en bevestigd, dat er in een Gereformeerde kerk wel meerdere en mindere, maar geen hoogere en lagere vergaderingen bestaan, maar dat, wat rang en eere betreft, de minste dorpskerkerade volkomen op voet van gelijkheid stond met de talrijkste Synodale bijeenkomst.

In geen enkel rapport dezer vergadering komt dan ook de betiteling van uwe »hooge vergadering" of van »hoogerwaarde" voor. Al deze uitwassen der hiërarchie heeft men van meet af gemenen en afgesneden en, God geve, dat ze nimmer weer de zuiverheid van onze Gereformeerde kerkrechtelijke taal ontsieren komen.

Een tweede punt, waarop we de aandacht vestigen, is, dat deze Synodale vergadering niet met gesloten deuren is gehouden. Zoolang de Synode als een soort »bestuur" geëerd werd, moest dat wel, want geen ministerraad wordt in het openbaar gehouden.

Nu echter dit geheele denkbeeld van een »hoogste kerkbestuur" of »opperste kerkelijke macht" viel, viel ook vanzelf de grensdal van de Synodale deur.

Wel lag het in den aard der zaak, dat een Synode die zelf desaanstaande eerst besluiten moest, geen macht bezat om spoedig genoeg publiciteit aan dit haar besluit te geven, zoodat slechts weinigen van de verleende vrijheid gebruik konden maken, maar die leden en kerkeraden tot wie het gerucht doordrong, kwamen toch lijlings op om de samenkomsten bij te wonen, en geen oogenblik is de Synode zonder toehoorders geweest.

In hoeverre het later oirbaar en doenlijk zal blijken, de publiciteit nog verder uit te strekken, laten we voorschaans onbeslist. Reeds dat alle kerkeradsleden tegenwoordig kunnen zijn, is voor ons van groote betekenis, terwijl toch zij het zijn die uiteraard bij deze zittingen het meest belang hebben.

Ook voor publiciteit door de pers is uitstekend gezorgd. De Synode zond dagelijks aan de organen van alle richtingen een kort summier van haar acta toe, en de bladen, ook die tegen de doeleantie partij kozen, namen deze berichten in hun geheel op.

Een derde punt dat ons aantrok was de snelle wijze van werken op deze Synode. Men begreep, en terecht, dat de opgekomen opzieners niet te lang aan hun kerken mochten onttrokken worden, en dat het weken achtereen vergaderen wel bevorderlijk is aan het welig uitspruiten van een doelooze breedsprakigheid, maar allerminst geschikt kan worden geacht, om de verkracht van zulk een vergadering te prikkelen.

Deze snelle wijze van werken is mogelijk geworden, doordien de Synode alle stukken in handen heeft gesteld van een breede commissie van advies, die telkens het agendum voor elken dag regelde, en door het zich splitsen in ondercommissies, die haar rapporten eerst in de volle commissie aan de orde stelden, geen enkele zaak slepende hield, maar wel veel onnoodige discussie in de Synode zelve afsneed.

Door vele leden is op die wijs eerst van half tien tot half elf en daarna van half acht tot half elf vergaderd, terwijl in den vroegen morgen en laten avond dan bovendien nog door de rapporteurs voor de rapporten en concepten werd gezorgd.

Dat dit van enkelen veel vergde is waar; maar het goede resultaat was dan ook, dat de Synode, na Maandag 2 uur samen te zijn gekomen, reeds Dinsdagmorgen een rapport gereed vond en terstond zeer gewichtige onderwerpen ter hand kon nemen. Op die wijze is het mogelijk geweest in vier à vijf dagen een zeer groote taak af te werken, zonder dat de degelijkheid der discussie er onder leed.

In de vierde plaats stond het ons zeer aan, dat de Synode, de beperktheid van haar eigen bevoegdheid inziende, zich onthield van alle daad, waartoe ze geen macht bezat.

De verleiding er toe was anders groot. Immers allerlei principieele vragen waren haar voorgelegd, zelfs een voorstel was ingekomen tot wijziging van een artikel der Kerkenordening.

Toch gelukte het der Synode ten deze het spoor der wijsheid niet te overschrijden. Zij gevoelde niet juist ten talle, dat het niet aanging, eenzijdig insensmelting met andere kerken te gaan zoeken, en anderzijds zich te gaan aanstellen, als kwam het haar nu reeds toe, op eigen hand beslissingen te nemen, die straks in breder kring toch weer aan revisie onderworpen zouden zijn.

Maar bovenal trok ons de uitnemende geest aan, die in echt catholiek zin op deze Synode dorst verraadde, den dorst van het broederhart naar uit den weg ruiming van elken hinderpaal, die aan een saamgaan met alle Gereformeerden in deze landen in den weg stond.

Het belang van het vaderland en van ons volk, en de betekenis, die voor ons volksleven de weeropbloei van het Calvinisme kan hebben, werd geen oogenblik uit het oog verloren.

Het was geen samenkomst van een sekte noch van een sekerkerk, maar van mannen, die gevoelen pas aan het begin van hun weg te staan, en zich bezielde gevoelen van het heiligst enthousiasme, om de banier, die ze voor de eere van Christus koningschap hoog hadden geheven, te dragen heel het land door.

In Mei veroorloofden we ons de opmerking, dat er ook aan de godgeleerde faculteit te Utrecht niet één hoogerleeraar meer leeraart, die »den vollen raad Gods" belijdt.

Tegen deze opmerking is de heer Dr. Van Leeuwen, hoogleeraar te Utrecht, in verzet gekomen. Niet met tegenbewijs, maar met een persoonlijke verklaring.

Over den toon, waarin deze verklaring vervat was, zetten we ons heen.

Hem en ons zal het wel om de zaak en de zaak alleen te doen zijn.

En dan zien we ons tot ons leedwezen genoopt, onzerzijds tegenover deze verklaring van Dr. Van Leeuwen onze opmerking vol te houden.

Nu zal het ons aangenaam zijn, indien Dr. Van Leeuwen ons van het tegendeel overtuigt. Doch dan kan hij natuurlijk niet volstaan met een eenvoudige verklaring, die, hoe goed bedoeld ook, kracht van bewijs mist.

Hij behoort dan nu ter zake te komen, om den naam van den hoogleeraar of de hoogleeraars te noemen, van wie zijns erachtens gezegd mag, en gezegd mag naar waarheid, dat zij »den vollen raad Gods" metterdaad belijden.

Dr. Kleyn, die nog niet optrad en van wie betere dingen te hopen zijn, blijft dan buiten spel. Ons schrijven sprak alleen van de nu in het ambt zijnde hoogleeraars, zoodat hij recht heeft er Dr. Doedes, die destijds nog in het ambt was, bij te nemen.

Voorts zal hij dan hebben te constateren, wat, niet naar zijn bijzondere opvatting »de volle raad Gods" beteekent. Immers dan kreeg men een *petitio principii*. Neen, de uitdrukking »volle raad Gods" dient dan genomen in historischen zin, gelijk deze in den loop onzer kerkhistorie staande term wierd voor de belijdenissen van den raad Gods tot behoudenis van zondaren, die tegenover de Arminianen door onze kerken in heur *Canones* te Dordrecht is uitgezet en tegen de logenachtige stellingen der heele en halve Pelagianen, en evenzo tegenover de heele en halve Universalisten verdedigd.

En brengt hij ons nu metterdaad uit de geschriften van één of meer hoogleeraars aan de Utrechtsche academie zoodanige stukken, waaruit blijkt dat zij in den zin der *Canones*, zoo thetisch als anti-theetisch dezen »vollen raad Gods" alnoeg belijden, en daarbij hun openlijke herroeping van alles wat dusver in hun geschriften en uit'atingen hiermee streef, dan spreekt het vanzelf dat en wij en heel de vaderlandsche kerk hem hiervoor hartelijk dankbaar zullen zijn.

Toch is het bijna te naïef, om ook maar de mogelijkheid in te denken, dat zulk een stringent bewijs door hem zou kunnen geleverd worden.

Wie toch eenigermate op de hoogte is van de geestesrichting die de Utrechtsche theologie dusver beheerschte, die weet met wiskunstige zekerheid, dat geheel deze theologie, niet slechts in eenige bijzaak, maar in geheel haar bedoelen en streven, er juist op uitgaat, om het standpunt door onze vaders ten Dordrecht ingenomen, als onhoudbaar te verwerpen, en hiervoor in te ruilen een geheel ander standpunt, dat deels Luthersch, deels filosofisch, slechts door het misbruiken van een op dit standpunt zinledig geworden en geheel anders bedoelde phrase, nog van den »vollen raad Gods" spreken kon.

»Volle raad Gods" duidt toch aan, dat men juist protesteert tegen het uitlichten uit dien raad van die bestanddeelen ervan, waartegen alle eeuw door zij zich verzet hebben, die dezen raad op anthropologischen grondslag construeerden, in stede van hem theologisch uit het Eeuwige Wezen te laten adalen, en dien uit zijn heilig Woord te beluisteren.

Toch heeft ons nader verzoek aan Dr. Van Leeuwen in het minst niet de strekking om zijn protest te ridiculiseeren.

Slechts bedoelt onze nadere opmerking Dr. Van Leeuwen uit de zwevende fraseologie naar de concrete bewijsovervoering terug te roepen, en hem daardoor te dwingen om of door te wijfjen zijn protest de *facto* in te trekken, of wel door zijn eigen *historische* definitie van »den vollen raad Gods" het bewijs te leveren, dat onze critiek op de Utrechtsche theologie juist was.

Of hij toch al tegenwerpt, dat »de volle raad Gods" uit de Heilige Schrift moet geput, en dat hij er dien raad anders uit leert kennen, dan wij, baat hem in dit geding niet.

Te zijner tijd kan ook dit ander geschil onderzocht, nadat eerst door de Utrechtsche theologen zal beleden zijn, dat ze tot het geloof aan de Heilige Schrift zijn teruggekeerd.

Hier echter gold het een historische kwestie.

Uit de Heilige Schrift hebben onze kerken eene belijdenis omtrent den raad Gods afgeleid, die zij eeuwenlang met den naam van »vollen raad Gods" juist ter onderscheiding van andere voorstellingen, die men ook uit de Schrift zeide geput te hebben, staande hielden.

De vraag is dus alleen, of de Utrechtsche theologen deze belijdenis van »den vollen raad Gods", zonder *reservatio mentalis*, en zonder onder de woorden iets anders te schuiven, dan er mee bedoeld is, al dan niet als de uitdrukking hunner eigen overtuiging belijden.

Dat ontkennen wij.

Dit meent Dr. Van Leeuwen te kunnen bevestigen.

Welnu, hiervoor wachten we zijn bewijs.

Dr. Rutgers schrijft ons: Onlangs kon bericht worden, dat nu ook voor de Hervormde kerk van Vorden de organisatie van 1816 is terzijde gesteld, en die kerk daarmede tevens is teruggekeerd tot de oude, nimmer wettig afgeschafte, Gereformeerde Kerkenordening.

Ter gelegenheid van die vrijmaking is het zeker eene niet onbelangrijke herinnering, dat diezelfde kerk reeds vóór 66 jaren bijna was vrijgemaakt door de Haagsche Synode zelve.

Zij had, evenals eenige andere gemeenten, van 1816 af beslist geweigerd, de jaarlijksche quota (voor haar op 20 gld. gesteld) te betalen voor de kosten van kerkelijk bestuur. De Synode had geen kans gezien, haar te dwingen. En toen nu in de Synodale vergadering van 1822 de commissie, die over financiële zaken te rapporteeren had (bestaande, met den quæstor, uit den hoogleeraar J. van Voorst, de predikanten H. H. Donker Curtius, J. H. Krom en M. Cremer, en den ouderling A. van der Merwede), in haar rapport was toegekomen aan de vermelding van die tegenstrevende gemeenten, waren hare overwegingen en slotsommen de volgende (Hand. der Synode, 1822, blz. 86 vgg.; de cursivering van sommige uitdrukkingen is er hier bijgevoegd):

Wat echter volstrekt halastarrig onwillige gemeenten betreft, deze dienen door nog andere middelen tot haren pligt te worden gebragt, waartoe de commissie zou voorstellen eene stelling en beschamende verklaring van de verontwaardiging der Synode, over zulk een misdadig, en zelfs voor Zijne Majesteit den Koning, die het synodaal reglement op de klassikale kosten heeft goedgekeurd, tergend gedrag; hetwelk, is de commissie wel geïnformeerd, hier of daar, en in het bijzonder te Vorden, gedreven wordt tot zulk een uiterste, dat men, min of meer openlijk, de bevoegdheid van Zijne Majesteit tot het sanctioneren van zoodanig reglement durft betwijfelen, en de geheel in het financieel belang der gemeente gemaakte verordeningen der bekostiging van het Kerkbestuur, en op het voorstel en na rijpe deliberatie van de Synode zelve, die geheel de Nederlandsche Hervormde kerk vertegenwoordigt, daargesteld, en waarvan overal het goed gevolg ondervonden wordt, opzettelijk te taxeren, te bespotten en met den voet te trappen.

Daarenboven zou de commissie meenen, dat deze gemeenten behoorden gesteld te worden buiten de wet, en wel voor een aantal van zo of 25 jaren, onherroepelijk; zoodat geene verzoeken, om in den algemeenen zoo voordeeligen maatregel te mogen deelen, gedurende dien tijd, een onderwerp der deliberatiën zouden mogen worden; waartoe dan volgen moet, dat zulk eene gemeente terugkeert tot haren vroegeren stand, en bij iedere daarvoor vallende vacature gehoudenis, behalve bij Zijne Majesteit, wederom eene *klassikale handhaving* te vragen, en voor dezelve, gelijk ook voor de klassikale approbation, en de losmaking eens Predikants, dien zij beiepen, zoodanige onkosten te betalen, als volgens, misschien vrij wilkekenige en beswarende, klassikale wetten, van haar in die gevallen vroeger werden gevorderd, en welke nu voortaan nog meer bezwarende zullen worden, daar als nu de gewone vergaderingen der Klassis Plenaria ophouden, het behandelen van zoodanige zaken, in de eenige Klassikale Vergadering ieder jaar, door de wet verboden is, en alles alzo in opzettelijk daartoe beschrevene en alzo zeer kostbare vergaderingen zal moeten worden behandeld.

De commissie is in twijfel, of dezelve ten deze zou moeten aanraden, het stellig en ongelimiteerd concluderen tot dezen strengen maatregel, dan of dezelve zou aanraden, ook hier den ring, waartoe zoo eene onbillijke en onwillige gemeente behoort, met het voornacht te belasten: waartoe dezelve eenigermate hellen zou, ter tegemoetkoming der bedenking van één harer leden, dat op die wijze de gehele gemeente lijden moet, om de misdadig mischuen van eenen enkelen halstarrigen, die daar het rad gevoel is te draagen, en in de hoop, dat, door gepaste voorstellen van Predikant en naburen, door vrijwillige bijdragen van welgezinde particulieren, het openbaar schanddal zou worden verhoed.

Dan, aan den anderen kant vereest de commissie zeer, dat de invloed van zondanigen halstarrigen, die de gemeente opwindt, te groot zal zijn, dan dat de welgezinden in de gemeente hem niet te zeer zouden moeten ontzien, om op die wijze het voldoen aan zijn kwaadaardig opzet, tot het tegenwerken en beproeven van wanorde, te verhinderen.

Dan, wat spreekt de commissie van advies in, dezen, aan de Synode: zijging misschien reeds te ver; het synodaal reglement op de klassikale kosten heeft, in dezelfs 18de artikel, geheel deze zaak aan het Departement tot de Kerkelijke Zaken verwezen, en met gerustheid mag de Synode hetzelve tot redres nogmaals inroepen. De commissie stelt het buiten twijfel, dat het alleen het geheel onverwachte, en nagenoeg ongeloofelijke, van zoodanige onbeschaamde, en halstarrig volgehoudene, verachting en bespottung van de door Zijne Majesteit gesanctioneerde reglementen is, welk gezegd Departement verhindert heeft, meer efficiënte maatregelen te nemen; en alzo kan de commissie niet anders voorstellen, dan den Hoogerwaarden Heer Quæstor tot gezegd Departement, in gevolge gezegd artikel, met vernieuwden aandrang te verwijzen.

Uit de Hand. der Synode blijkt verder, dat men aan den laatstvermelden weg van Overheidsbemoediging voortsnog de voorkeur gaf. Maar opmerkelijk is het toch, dat ook voorgesteld werd: losmaking der gemeente van de in 1816 opgelegde organisatie. En nog opmerkelijk is het zeker, dat de commissie dit beschouwde als eene zaak die zeer goed geschieden kon, en dat zulks in de Synode zelve ook blijkbaar niet betwijfeld werd.

Destijds werd dus door de kerkelijke leiders, die het best op de hoogte waren en die zelve groot belang hadden bij in-

standhouding van de pas ingevoerde organisatie, toch ondersteld en erkend als eene zaak die vanzelf sprak, dat eene gemeente als zoodanig en in haar geheel buiten de wet van die organisatie kon komen; — dat dit alsdan uit den aard der zaak ook geschiedde voor die leden, die persoonlijk liever onder de bedoelde organisatie zouden blijven; — en dat zulk eene gemeente dan terstond weer te staan kwam onder de oude Gereformeerde Kerkenordening, welke alzo, na wegneming van de opgelegde organisatie, vanzelf weder opleefde en van kracht werd.

In dien tijd, en nog lang daarna, waren de Hand. der Synode slechts in zeer beperkten kring, en dan nog confidentieel, bekend. Ware dit anders geweest, misschien zouden zulke beschouwingen toen reeds gevaarlijk geweest zijn voor de organisatie. En denkelijk zou dat ook wel gebleken zijn, wanneer de aan Vorden toegedachte straf (?) inderdaad eens tot uitvoering gekomen ware. De Synode van 1822 handelde zeker in haar eigen belang, toen zij liever de toevlucht nam tot het Koninklijk Departement. Maar merkwaardig blijft het toch altijd, dat diezelfde Synode nog als gansch natuurlijk aanmerkte, wat in onzen tijd, zoolang na 1816, door zooveel niet eens meer begrepen wordt.

Dank zij eene welwillende mededeeling van Ds. Gispén, zijn we in staat over het Reglement van 1866 een licht te doen opgaan, dat werkelijk de wegneming ervan bevordert kan.

Immers uit deze mededeeling blijkt, dat de mannen die in 1866 dit concept inzonden, volstrekt niet de eigenlijke ontwerpers ervan waren.

Reeds in 1854 toch, en dus 15 jaren vroeger, had de Synode der Christelijke Gereformeerde kerk, die dat jaar saamkwam, aan de Synodale Commissie in last gegeven bij de Regeering aan te dringen op de erkenning van alle kerken saam als één kerkgenootschap.

Een daartoe in gereedheid gebracht reglement, wierd door den kerkeraad van Kampen namens 165 gemeenten dan ook metterdaad aan de Regeering ingezonden, en was van den volgende inhoud:

REGLEMENT of Artikelen van Algemeene Overeenstemming der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk.

Art. 1. De Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk in Nederland erkent volledig en zonder eenige zinsbehouding, als uitdrukking van haar geloof:

De Nederlandsche geloofsbelijdenis, vervat in 37 Artikelen, den Heidelbergchen Catechismus en de leerregels, vastgesteld in de Synode van Dordrecht van 1618 en 1619.

In de openbare Godsdiensotoefeningen gebruikt zij: De formulieren van Doop, Avondmaal, Oefening der Kerkelijke Tucht, Bevestiging der Kerkelijken en Inzegening des Huwelijks, die in de Synode van Dordrecht van 1618 en 1619 zijn goedgekeurd; in de kerkelijke regering wordt, zooveel de omstandigheden het niet verhinderen, het Kerkelijk Handboekje en bepaaldelijk de Kerkeorde van de Synode van Dordrecht van 1618 en 1619 gevolgd.

Art. 2. Allen, die vrijwillig tot deze Kerk toetreden en in eenige gemeente op de gebruikelijke wijze door hare Opzieners zijn aangenomen, worden als leden der Kerk erkend. Het lidmaatschap vervalt, wanneer iemand door het wettig kerkbestuur daarvan vervallen is verklaard, volgens de vigerende kerkeorde, vermeld in Art. 1, en is men van af dien tijd van alle voortgreten der kerk verstoken, tot dat men weder naar behooren, boven omschreven, als lidmaat is opgenomen.

De vervallenverklaring door het bestuur moet aan den persoon, dien het aangaat, of in eene wettige vergadering der leden van de Gemeente, ter plaatse waar die persoon laatste als lid aangekeend is, geschieden.

Art. 3. In alle kerkelijke zaken is de regering en uitvoering aan het Kerkbestuur opgedragen. De leden der Kerk zijn aan de uitspraak van het Kerkbestuur onderworpen.

Art. 4. Het Kerkbestuur wordt uitgeoefend door de Kerkeraden, wat de gemeenten afzonderlijk aangaat, door de Classikale Vergaderingen, met betrekking tot eenige gemeenten gezamenlijk in een gedeelte van eene Provincie; door de Provinciale vergaderingen, voor zooveel alle de gemeenten in eene Provincie betreft; en door de algemeene Synode, voor geheel de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk. De kerkelijke uitspraken van dit Bestuur en in het laatste ressort van de algemeene Synode, worden, voor zooveel het Bestuur zulks verlangt, door de Burgerlijke Overheid gehandhaafd.

Art. 5. Er bestaat eene Synodale Commissie, samengesteld uit drie personen, aan welke een penningmeester is toegevoegd.

Tegenwoordig zijn de leden dezer Commissie: Ds. S. Van Velzen te Kampen, Ds. A. Brummelkamp te Kampen en Ds. H. Joffers te 's-Hage; als Penningmeester is aangesteld de Ouderling J. Van Andel te 's-Bosch. Voorts is alleen de Synode gemachtigd, de Synodale Commissie te benoemen, en zorgt dat de Overheid van hare benoeming kennis drage. De benoeming van de Synodale Commissie strekt van den tijd, die van de eene tot de naastvolgende Synode verloopt.

Alle zaken de Kerk in het gemeen, of eenige Gemeente in het bijzonder betreffende, waarmede de bemoeiing van de Hooge Regeering wordt vereischt, worden door deze Commissie aan de Regeering medegedeeld.

De Synodale Commissie doet verslag van hare werkzaamheden in de jaren, wanneer de algemeene Synode niet gehouden wordt, aan de Provinciale Vergadering, die hiertoe door de Synode aangewezen wordt.

Art. 6. Elke Gemeente, die voortaan bij de Hooge Regeering wenscht bekend te staan, als behoorende tot de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk, geeft hiervan kennis door middel van haren Kerkeraad.

Van dat oogenblik af, is zij verbonden aan al de instellingen der Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk, en deelt zij in alle de rechten, die door den Staat aan deze Kerk worden toegekend.

Vergelijk men nu dit concept met het later gearresterde, dan blijkt metterdaad,

dat het R ons verde brengen, bij dat va naar beter

De binu 1619 is zwakker. in 1854 recht gek maatschap tisch en dan in 18 is in 186 drukt dar poging in van de k met den langen, uitdrukke aan de k een begin uitbade. cept-Regie het de l geering l Commissie

Da. Gis mededeeli dienat bew Hij heb de manne de Synod voorgeod van 1854 helder.

Immers land norm beweging, beelden v weer opd Rome om vestigen, van critici Is het n door de k testantsche Christelijke opkomen, komen wa bewegen raking me van 1834

Ons alt een onger rie van di veel bezw Dat in i handelde, de harten reformeerd toerekenba

Onze tw Het feit stige pogi kwaad va dat men i niet achte dat derhal ment tha schreden, gaan op d

We we te hebben dezer broe blijkt, ho verleden, men eers

Ga Ds. kostelijke door iets het pract langen, onheid tot e

In de v berg van iets dat met betre gesproken

Dit wo begripen Men z geen pla uiting van

Als zo ook volkou zijn we z

Toch z geven, d Dr. Van zijnerzijds, enkel co van handel lijnen te voortvloei

Stellig hij impro kerk te n kon geven

Hij ha noemen, v zonder dar nis had ve

Zoals toespraken houden w Bij Dm Dr. Geesl heid en Wormser Dr. De H siteit en Naar den selen."

Mogen onze lezer ter aanbe Dr. Ge nemente teitsdag Om voor de nood v worden, w klimmen, toespraak